

REPUBLICA MOLDOVA

Raionul Orhei

Primăria Comunei Zahoreni

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Zahoreni, Raionul Orhei

Perioada de implementare: 2025 – 2030

Elaborat de:

Echipa tehnică AO Oikumena,

în colaborare cu Echipa Primăriei Comunei Zahoreni

Aprobat de:

Consiliul Local Zahoreni

Hotărârea nr. ____ / ____ _____ 2025

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Zahoreni, Raionul Orhei

Notă: Prezentul document este un instrument de planificare flexibil, care se poate adapta și completa pe măsură ce survin schimbări în situația economică, socială și de mediu. Pentru rezultate optime, este esențial ca autoritățile locale și comunitatea să colaboreze îndeaproape, beneficiind totodată de sprijinul partenerilor și investitorilor externi.

PREFAȚĂ

Satul Zahoreni este așezat în partea de Nord-Vest a raionului Orhei, fiind singura localitate a comunei Zahoreni.

Prezentul **Plan Local de Acțiuni (PLA)** pentru comuna Zahoreni, din raionul Orhei, oferă un cadru strategic pentru dezvoltarea durabilă a localității. Documentul se bazează pe o analiză a resurselor naturale, a situației socio-economice și a infrastructurii locale, având ca scop propunerea unor măsuri concrete care să stimuleze economia rurală, să îmbunătățească calitatea vieții locuitorilor și să protejeze mediul înconjurător.

ACRONIME & ABREVIERI

- **ADMA** – Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii
- **AIPA** – Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
- **BERD** – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
- **EE** – Eficiență energetică
- **FAO** – Food and Agriculture Organization (Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură)
- **FEN** – Fondul Ecologic Național
- **GEFF** – Programul de Finanțare a Economiei Verzi
- **GIS** – Geographic Information System (Sistem Informațional Geografic)
- **GIZ** – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (Agenția Germană pentru Cooperare Internațională)
- **IFAD** – Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
- **IPCC** – Intergovernmental Panel on Climate Change (Grupul Interguvernamental privind Schimbările Climatice)
- **LCC** – Land Capability Classification (Clasificarea capacității terenurilor)
- **LDN** – Land Degradation Neutrality (Neutralitatea degradării terenurilor)
- **MAC-P** – Agricultura Competitivă în Moldova
- **MAME** – Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol
- **MDT** – Managementul Durabil al Terenurilor
- **ONG** – Organizație non-guvernamentală
- **PDSISM** – Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică
- **PFP** – Perdele Forestiere de Protecție

- **PNDR** – Programul Național de Dezvoltare Rurală
- **PNERP** – Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor
- **PNUD** – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
- **SDG** – Sustainable Development Goals (Obiective de Dezvoltare Durabilă)
- **TRTP** – Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale”
- **UCIP IFAD** – Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD
- **UE** – Uniunea Europeană

LISTĂ TABELE

1. Tabelul din secțiunea 4.2. "Măsurile propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare"

LISTĂ FIGURI

1. Harta „Sub-tipuri de sol”
2. Harta „Conținutul de nisip (0-5 cm)”
3. Harta „Conținutul de praf (0-5 cm)”
4. Harta „Conținutul de argilă (0-5 cm)”
5. Harta „Stocuri de carbon (0-30 cm)”
6. Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor
7. Harta „Acoperirea terenurilor”
8. Harta „Eroziunea solului”
9. Plan – schiță a PFP-urilor din perimetrul comunei

CUPRINS

PREFAȚĂ	1
ACRONIME & ABREVIERI	1
LISTĂ TABELE	2
LISTĂ FIGURI.....	2
1. INTRODUCERE.....	4
2. SITUAȚIA ACTUALĂ.....	4
2.1. Relieful, clima și apele	4
2.2. Resursele naturale.....	5
2.2.1. Solurile	5
2.2.2. Fond forestier.....	7
2.2.3. Resurse minerale.....	7
2.2.4. Resurse energetice.....	7
2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor	7
2.4. Populația, așezările și infrastructura	9
2.5. Protecția mediului	10
2.5.1. Managementul deșeurilor	10
2.5.2. Biodiversitatea	10
2.5.3. Perdele Forestiere de Protecție (PFP)	10
2.6. Hazarduri naturale	12
2.6.1. Eroziunea solului.....	12
3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI.....	14
3.1. Oportunități de dezvoltare.....	14
3.2. Constrângeri de dezvoltare.....	14
3.3. Scenarii de dezvoltare	14
3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă	14
3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică.....	15
3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernizată) ...	15
4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE.....	15
4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor	15
4.2. Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare	17
5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE	25
5.1. Obiectivele strategiei de comunicare	25
5.2. Mesaje-cheie.....	26
5.3. Public-țintă	27
5.4. Canale de comunicare.....	28
5.5. Activități propuse.....	30
6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	32
BIBLIOGRAFIE	32
ANEXE	32

1. INTRODUCERE

Comuna Zahoreni, situată în raionul Orhei, dispune de terenuri agricole fertile și peisaje colinare specifice zonei centrale a Republicii Moldova. Acest **Plan Local de Acțiuni** își propune să valorifice resursele locale, să stimuleze dezvoltarea economiei rurale, să îmbunătățească infrastructura și să asigure protecția mediului, având ca rezultat creșterea calității vieții pentru toți locuitorii comunei.

Obiective specifice:

- Analiza contextului natural, socio-economic și a infrastructurii din Zahoreni;
- Identificarea principalelor obstacole și potențiale direcții de dezvoltare;
- Formularea unor acțiuni concrete pentru susținerea agriculturii, protecția mediului, modernizarea infrastructurii și diversificarea economică;
- Crearea unui parteneriat între autoritățile locale, fermieri, investitori, ONG-uri și comunitate în implementarea proiectelor prioritare.

2. SITUAȚIA ACTUALĂ

2.1. Relieful, clima și apele

Relieful. Comuna Zahoreni se află într-o zonă colinară, cu altitudinea minimă 94,3 m, maximă 291,4 m (amplitudine altitudinală ~197,1 m). Panta medie a terenului este de ~6,0°, cu porțiuni abrupte (panta maximă ~22,2°). Expoziția medie a versanților este de ~142,8° (sud-estică). Relieful comunei este domol, dominat de dealuri cu versanți blânzi. Pantele medii de circa 10% și orientarea sud-estică implică un nivel moderat de eroziune a solului. În câmpiile fertile din nord-vestul comunei se practică o agricultură bogată (porumb și floarea-soarelui), iar pe colinele din sud pajiști și livezi. Parametrii morfometrici (altitudine medie ~188 m, amplitudine ~197 m) sugerează un relief moderat fragmentat. Prin urmare, amenajările antierozionale și menținerea benzii naturale de vegetație rămân măsuri recomandate pentru a proteja solul de degradare.

Clima. Localitatea are un climat temperat-continental, cu ierni reci (-1,02°C, min. -22°C) și veri călduroase (peste 21°C, max. 36°C). Primăverile și toamnele au temperaturi medii între 10-11°C. Precipitațiile medii iarna sunt de 131 mm, iar anual variază între 480-590 mm, cu minime sub 440 mm în anii secetoși și maxime de peste 640 mm în anii ploioși. În viitorul apropiat, temperaturile vor crește cu 1,5-2°C, iar precipitațiile vor deveni mai neregulate.

Sursele de apă. Comuna beneficiază de prezența râului Cogâlnic, afluent al r. Răut cu un afluent provizoriu. Pe teritoriul comunei sunt amenajate 7 iazuri mici, utilizate pentru irigații și pescuit. Suprafața totală ocupată de lacuri este 4 ha. De asemenea, rezervele subterane de apă pot fi utilizate pentru consumul domestic, dar calitatea lor variază în funcție de adâncime și locație. Este necesară implementarea unor sisteme de filtrare și monitorizare pentru a asigura siguranța apei potabile. Din cauza creșterii evaporării (cca 0,9 m³ de pe fiecare m² de apă) în viitorul apropiat sursele de apă se vor micșora.

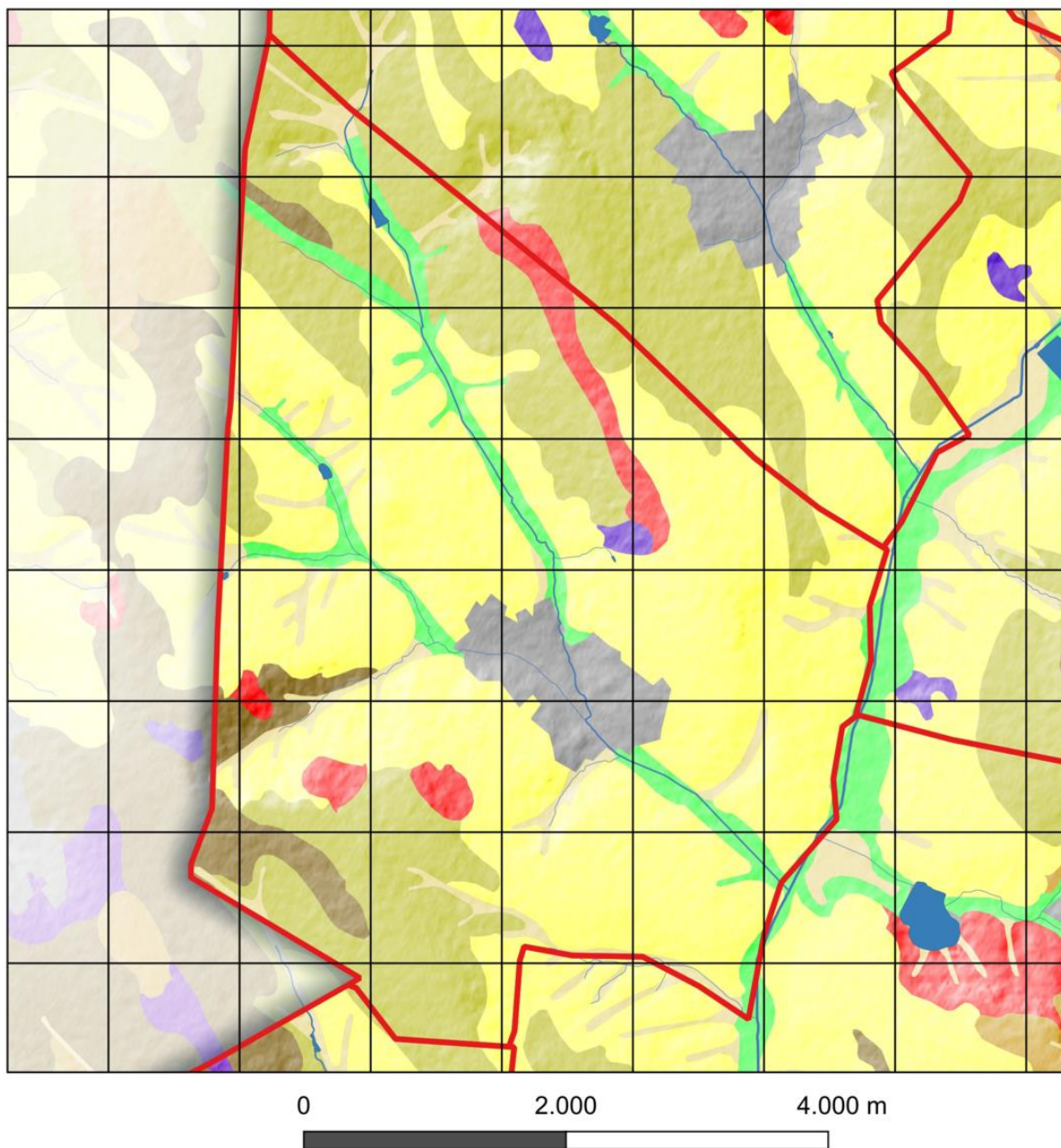
2.2. Resursele naturale

2.2.1. Solurile

Cernoziomurile constituie solurile dominante ale comunei, acoperind majoritatea suprafeței și determinând potențialul agricol ridicat al acesteia. Celelalte tipuri de sol sunt foarte puțin răspândite.

Cernoziomurile dominante susțin productivitatea ridicată a culturilor de cereale, legume, oleaginoase și viță-de-vie. Lipsa rotației culturilor și utilizarea intensivă de fertilizanți chimici pot cauza degradarea solului pe termen lung.

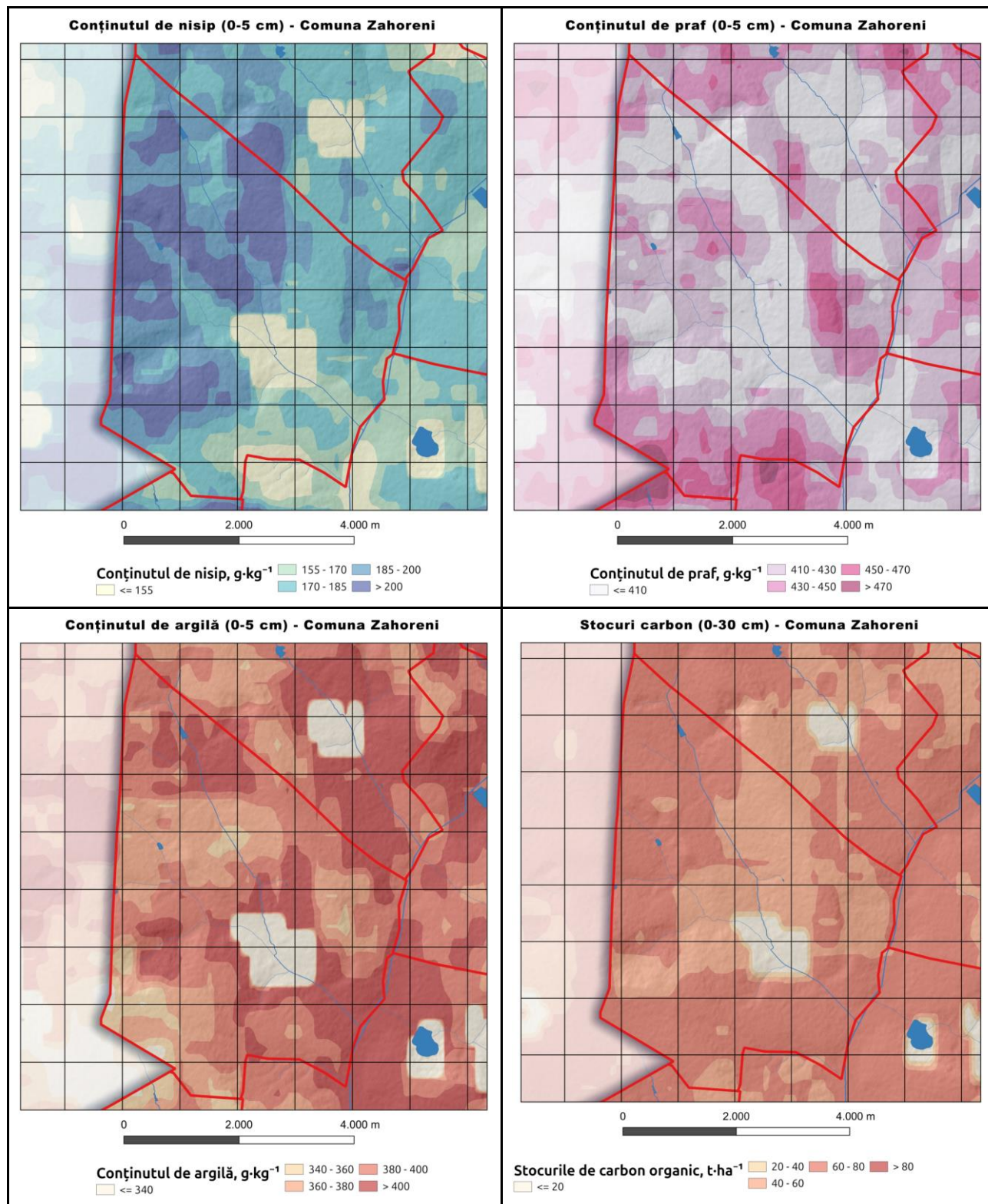
Sub-tipuri de sol - Comuna Zahoreni

Sub-tipuri de sol

Alunecări de teren active	Cernoziom tipic	Sol cernoziomoid tipic
Cernoziom carbonatic	Sol aluvial mollic	Sol cernoziomoid levigat

Solurile din această comună au o textură luto-argiloasă, cu circa 39% argilă, 42% praf (silt) și 19% nisip. Conținutul ridicat de argilă asigură o bună capacitate de reținere a apei și a substanțelor nutritive, deși drenajul poate deveni mai lent în perioadele cu precipitații abundente. Conținutul de carbon organic este moderat (~6.1%), sugerând o fertilitate bună, care însă poate fi îmbunătățită în continuare prin aport de materie organică. În ansamblu, solul are un potențial agricol ridicat, însă este importantă aplicarea unor practici durabile de gestionare pentru a preveni degradarea pe termen lung.

Conținutul mediu de carbon organic în stratul 0–5 cm este 39.1 g/kg, ajungând la 19.6 g/kg în stratul 5–15 cm și 19.8 g/kg în stratul 15–30 cm. La adâncimi mai mari, conținutul continuă să descrească: 16.7 g/kg la 30–60 cm, 11.2 g/kg la 60–100 cm și 8.3 g/kg în stratul 100–200 cm. Stocul total de carbon organic până la 30 cm adâncime este de ~59.3 t/ha. Scăderea conținutului de carbon cu adâncimea este moderată (de ~4–5 ori mai mic la 2 m față de stratul superficial).

Comuna Zahoreni cuprinde și 5,0 ha de terenuri afectate, precum râpe și zone predispuse la alunecări de teren, care necesită intervenții pentru consolidare și reabilitare ecologică.

2.2.2. Fond forestier

Suprafața împădurită este limitată, având totuși un rol esențial în protejarea solului și menținerea biodiversității. Extinderea fondului forestier ar reduce eroziunea și îmbunătăți calitatea mediului.

Primăria Zahoreni dispune de plantații forestiere care ocupă o suprafață totală de 290,5 ha, dintre care terenuri proprietatea publică a statului constituie 70,5 ha și terenuri proprietatea publică a UAT – 101,2 ha și 118,8 ha – proprietatea privată.

Pe lângă pădurile propriu-zise, primăria dispune de 27 ha de perdele forestiere de protecție, toate fiind proprietatea publică a UAT. Acestea sunt destinate protecției terenurilor agricole și infrastructurii locale, având o importanță deosebită în prevenirea eroziunii solului, reducerea efectelor vânturilor puternice și îmbunătățirea microclimatului regional.

2.2.3. Resurse minerale

Posibile depozite de nisip, argilă și pietriș folosite în construcții, necesitând reglementări stricte pentru a preveni impactul negativ asupra mediului.

2.2.4. Resurse energetice

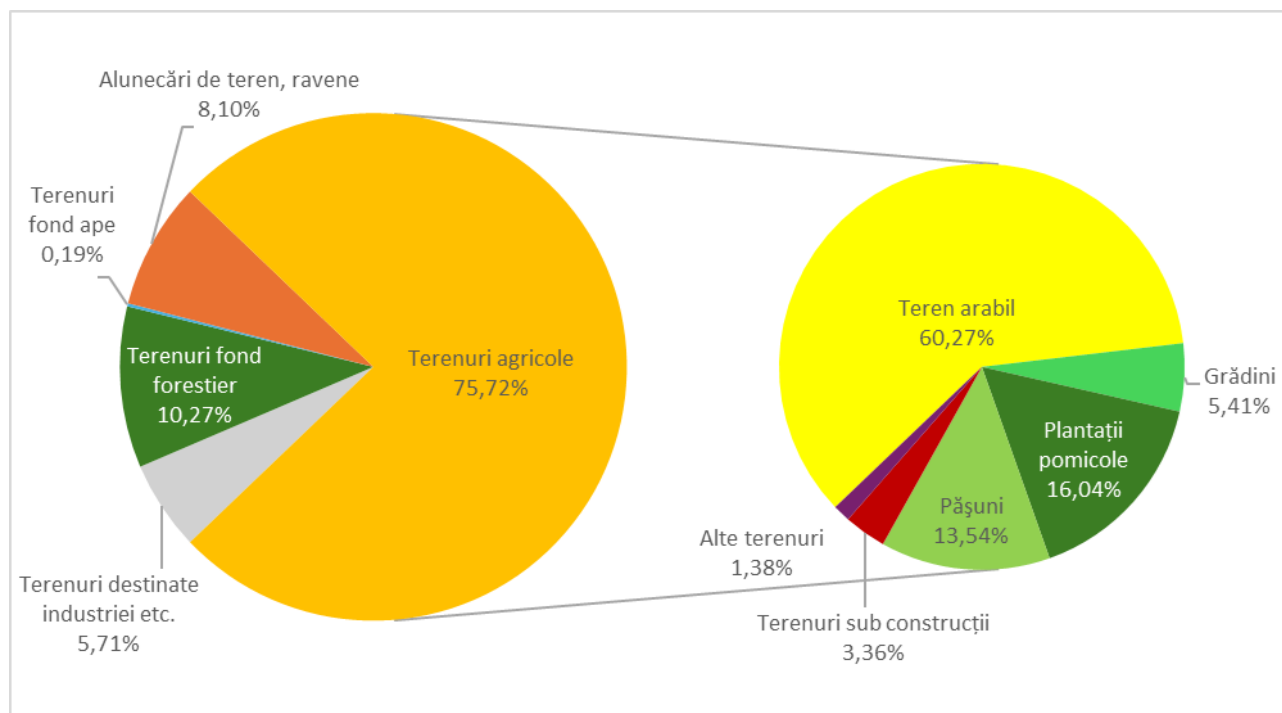
Lipsa resurselor fosile evidențiază potențialul pentru energie regenerabilă (solar, micro-eolian), dat fiind relieful colinar și condițiile climatice.

2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor

Structura utilizării terenurilor în comuna Zahoreni reflectă o economie agricolă bine conturată, dar și o geografie marcată de procese naturale active.

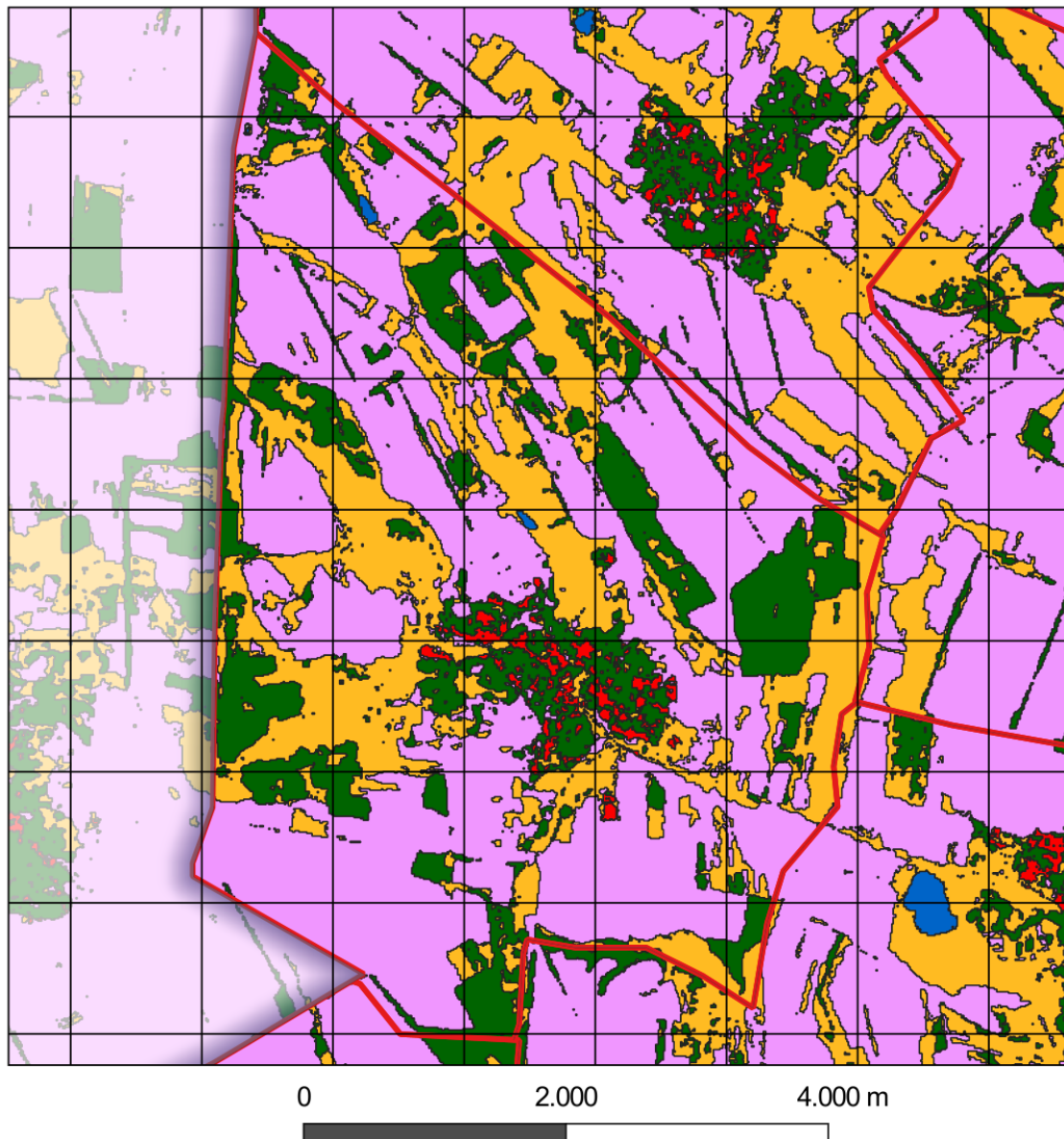
Terenurile agricole domină peisajul funcțional, acoperind 75,72% din suprafața totală a comunei, ceea ce subliniază rolul central al agriculturii în viața economică locală. Cea mai mare pondere o dețin terenurile arabile – 60,27% – indicând o orientare semnificativă spre cultura plantelor. Alături de ele, plantațiile pomicole ocupă 16,04%, ceea ce sugerează o preocupare constantă pentru cultura pomilor fructiferi. Pășunile, în proporție de 13,54%, contribuie la susținerea sectorului zootehnic și reflectă o utilizare eficientă a terenurilor în funcție de relief și fertilitate. De asemenea, grădinile (5,41%) au rol atât în autoaprovizionarea gospodăriilor, cât și ca terenuri productive. În completare, terenurile sub construcții (3,36%) reflectă zonele de locuire și funcții publice, iar alte terenuri, în proporție de 1,38%, pot cuprinde drumuri, terenuri degradate, spații în tranziție funcțională sau zone neproductive temporar.

Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor

În ceea ce privește terenurile forestiere, acestea acoperă 10,27%, contribuind la echilibrul ecologic, reducerea riscului de eroziune și asigurarea unei rezerve naturale regenerabile. Acestea pot avea și un rol important în protecția versanților, mai ales în contextul alunecărilor de teren, care în comuna Zahoreni au o prezență semnificativă, care însumează 8,10%. Această valoare ridicată sugerează o instabilitate geomorfologică notabilă, cauzată probabil de topografie, structură geologică și regimul pluviometric. Astfel de zone necesită intervenții de stabilizare și includ, adesea, terenuri scoase din circuitul agricol activ. Terenurile destinate industriei, transportului și altor activități economice reprezintă 5,71%, ceea ce denotă o oarecare diversificare funcțională, posibil în apropierea infrastructurii sau a centrelor de interes economic. Terenurile din fondul apelor ocupă un procent minim – 0,19%, probabil sub forma unor pâraie sau acumulări mici de apă.

Acoperirea terenurilor - Comuna Zahoreni

Categoriile de terenuri	
Terenuri agricole	Bazine acvatice permanente
Vegetație arboricolă	Terenuri construite
Pajiști	Zone umede îniebdate
Teren gol/vegetație rară	

2.4. Populația, așezările și infrastructura

Populația. Conform datelor de recensământ, populația comunei Zahoreni a fost de 1359 de locuitori în 2004, iar în 2014 a crescut la 1474 de locuitori. Totuși, până în 2024, populația a început să scadă, ajungând la 1147 de locuitori, această tendință fiind determinată de migrarea populației spre centre urbane și de scăderea natalității în mediul rural. Migrația tinerilor către orașe sau peste hotare rezultă în deficit de forță de muncă și îmbătrânirea populației rurale.

Așezările. Gospodăriile individuale și arhitectura rurală tradițională definesc localitățile comunei. Infrastructura necesită modernizare, incluzând drumurile, rețeaua de apă-canal și serviciile de colectare a deșeurilor.

Infrastructura.

- **Drumuri:** Combinație de drumuri asfaltate, pietruite și de pământ, necesitând lucrări de întreținere și reabilitare;
- **Rețele de apă și canalizare:** Majoritatea gospodăriilor folosesc fântâni individuale; sistemul de canalizare este inexistent sau minimal;
- **Energie și telecomunicații:** Rețeaua de electricitate este stabilă, dar accesul la internet și telefonie mobilă poate fi limitat în unele zone, afectând potențialul antreprenorial.

2.5. Protecția mediului

2.5.1. Managementul deșeurilor

Sistemul de colectare și eliminare a deșeurilor este rudimentar, existând depozitări necontrolate ce pot polua solul și apa. Implementarea unei infrastructuri moderne de gestionare a deșeurilor este o prioritate.

2.5.2. Biodiversitatea

Pădurile și vegetația spontană asigură un nivel moderat de diversitate biologică, dar extinderea agriculturii intensive și defrișările pot submina habitatele locale. Reîmpădurirea și protecția coridoarelor ecologice sunt esențiale.

2.5.3. Perdele Forestiere de Protecție (PFP)

Numărul total al perdelelor forestiere de protecție identificate în comună este de 18, extinse pe o suprafață de 30,02 ha. Starea perdelelor forestiere de protecție examinate în teren poate fi caracterizată ca starea cu funcționalitatea redusă, ceea ce înseamnă că toate sectoarele necesită intervenții de diferit grad de complexitate pentru restabilirea stării funcționale optime.

După gradul de uscure sectoarele se caracterizează după cum urmează:

- 22% sau 4 PFP - uscure slabă (U1), proporția medie a arborilor uscați este de 10-20% din numărul total al arborilor;
- 17% sau 3 PFP - uscure mijlocie (U2), proporția medie a arborilor uscați este de 21-40% din numărul total al arborilor;
- 56% sau 10 PFP – fără uscure (U0), arbori uscați nu apar deloc sau numărul acestora este mai mic de 10% din numărul total al arborilor.

PFP-urile analizate includ vegetație lemnoasă:

arboret monodominant de nuc - 8 PFP, corcoduș – 2 PFP, gledicia - 1 PFP.

- specii în amestec: stejar, paltin de câmp, paltin de munte, prun, și alte diverse tari – 5 PFP.
- În 1 PFP vegetația arborescentă lipsește definitiv.

În dependență de vârsta medie a speciei de bază, se găsesc 4 PFP de 10-15 ani, 2 PFP de 20 ani, 2 PFP de 35 ani, 5 PFP – 40 ani, 3 PFP – 50 ani.

Construcția PFP:

- 1 rând, cu lățimea de 2 m – 6 PFP
- 2 rânduri, lățimea de 4 m – 10 PFP
- 3 rânduri, 4 m – 1 PFP
- 4 rânduri, 8 m – 1 PFP

În structura perdelelor forestiere examinate se găsește un sortiment de specii arborescente și arbustive de vârstă de cca 10 ani: măceș (în 15 PFP), porumbar (în 3 PFP), păducel (în 2 PFP), lemn câinesc (6 PFP), sânțer (1 PFP), corcoduș (1 PFP).

Toate perdelele forestiere de protecție examinate sunt amplasate pe terenuri stabile.

Suprafața celor 18 PFP (30,02 ha) identificate reprezintă doar 1,5% din suprafața terenurilor cu destinație agricolă (1 958,58 ha), mult sub ponderea optimă de 4% necesară pentru protecția solului. Pentru atingerea acestui prag, se recomandă extinderea suprafețelor prin împădurire cu peste 45 ha. Gestionarea sustenabilă a terenurilor și implementarea unor măsuri urgente de protecție a solului sunt esențiale pentru prevenirea degradării continue, menținerea fertilității și protejarea mediului. Această extindere ar putea fi realizată prin împădurirea terenurilor degradate, precum și a celor moderat și puternic erodate, contribuind astfel la protecția solului. Creșterea suprafețelor împădurite va mai contribui și la îmbunătățirea capacității de retenție a apei, și astfel crearea unor condiții mai favorabile pentru dezvoltarea culturilor agricole. Aplicarea măsurilor de reabilitare a PFP-urilor și împădurirea ar reprezenta un progres semnificativ către o agricultură durabilă și o gestionare mai eficientă a resurselor naturale.

Măsuri propuse pentru îmbunătățirea (reglementarea) situației:

Pentru PFP-urile gestionate de primăria Cucuruzeni sunt propuse următoarele lucrări silvotehnice de îngrijire și conducere a arboretului, precum și completări:

- Tăieri de igienă, pe o suprafață de 20,82 ha (9 PFP): Lucrările de igienă presupun îndepărtarea arborilor uscați, bolnavi sau afectați de dăunători, prevenind astfel răspândirea bolilor în pădure. Aceste măsuri sunt esențiale pentru menținerea unui ecosistem sănătos și pentru protecția arboretului existent împotriva atacurilor de insecte sau boli.
- Rărituri, pe o suprafață de 4,38 ha (2 PFP): Aceste lucrări constau în tăierea unor arbori selectați pentru a reduce densitatea vegetației și a îmbunătăți dezvoltarea celor rămase. Răriturile contribuie la sporirea sănătății pădurii prin îmbunătățirea circulației aerului și a luminii, permițând creșterea arborilor rămași și susținând biodiversitatea prin crearea unui mediu mai echilibrat.
- Curățiri, pe o suprafață de 4,47 ha (5 PFP): Curățirile constau în îndepărtarea resturilor vegetale, a speciilor invazive și a materialului lemnos căzut. Aceste lucrări sunt esențiale pentru îmbunătățirea condițiilor de creștere ale arborilor existenți, prevenind acumularea de biomasă uscată, reducând riscurile de incendiu și contribuind la menținerea unui echilibru ecologic stabil în pădure.
- Elagaj, pe o suprafață de 0,24 ha (1 PFP): Elagajul presupune îndepărtarea ramurilor uscate, rupte sau dăunătoare din coroana arborilor, promovând o structură aerisită și sănătoasă a pădurii. Această lucrare ajută la prevenirea bolilor și sprijină dezvoltarea unei vegetații inferioare mai viguroase, îmbunătățind astfel rolul ecologic al perdelei forestiere.
- Completări – 0,35 ha (2 PFP). Aceste lucrări au rolul de a reface golurile din perdelele forestiere prin plantarea de puiți noi, asigurând continuitatea și funcționalitatea acestora. Completările contribuie la menținerea densității optime a vegetației și la îmbunătățirea protecției terenurilor agricole.

Aceste lucrări sunt importante pentru menținerea funcționalității perdelelor forestiere de protecție, contribuind la protejarea solului, prevenirea eroziunii și protecția ecosistemului local.

De asemenea, se recomandă crearea de noi perdele forestiere, pentru a atinge o pondere optimă de împădurire care va proteja solul și va preveni eroziunea, alunecările de teren, și

pierderea fertilității. Extinderea fondului forestier ar contribui la stabilizarea solului, reducerea efectelor vânturilor puternice și protejarea culturilor agricole, îmbunătățind astfel microclimatul local, ce va implica un impact direct pozitiv asupra producției agricole. Extinderea suprafeței de pădure va sprijini și protecția infrastructurii locale, ameliorând condițiile ecologice generale ale comunei. O primă acțiune ar fi identificarea și prioritizarea terenurilor vulnerabile, în vederea creșterii procentului perdelelor forestiere de protecție, de la 1,5% la 4%, pondere optimă de protejare a terenurilor agricole. Îmbunătățirea gradului de împădurire va avea efecte pozitive asupra biodiversității și va reduce riscurile de calamități naturale. Este important ca măsurile să fie implementate pe termen lung, argumentat, pentru asigurarea gestionării sustenabile a resurselor locale.

2.6. Hazarduri naturale

Eroziunea, secetele și alunecările de teren constituie principalele riscuri, agravate de schimbările climatice și practicile agricole nesustenabile. Strategii precum rotația culturilor, reîmpădurirea și gestionarea durabilă a apei pot diminua aceste amenințări.

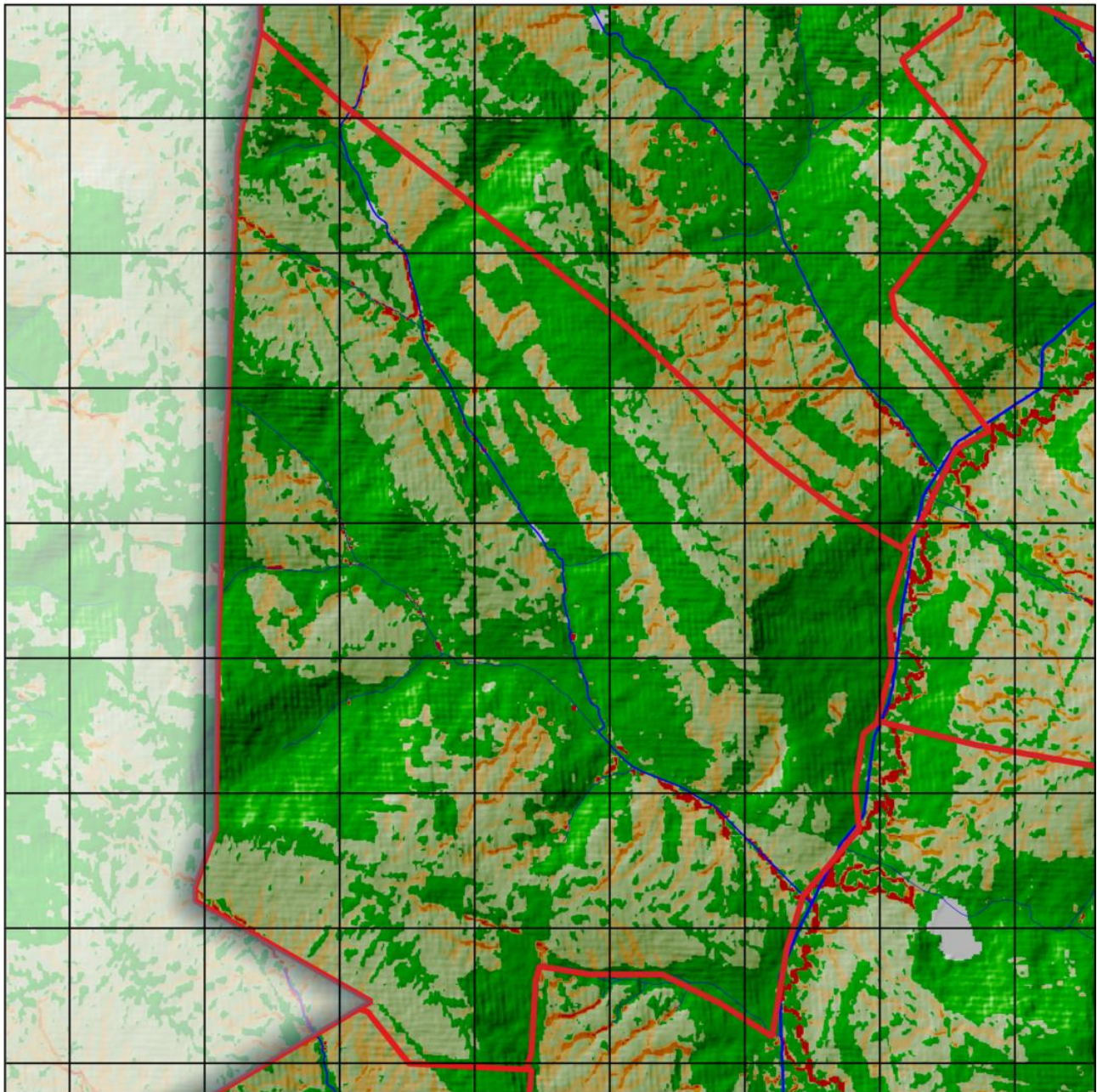
2.6.1. Eroziunea solului

În comuna Zahoreni, eroziunea hidrică a solului duce la pierderea a aproximativ 418 tone de sol anual. Această valoare se înscrie într-un palier mediu comparativ cu restul comunelor analizate, semnalând că, deși există un proces de degradare prin eroziune, severitatea lui este moderată. Eroziunea observată în Zahoreni poate fi explicată prin prezența unor pante cu înclinare medie și a unor episoade de precipitații abundente care antrenează scurgeri de suprafață, în contextul unei acoperiri vegetale și al unor practici de gestionare a terenurilor care ar putea fi îmbunătățite pe alocuri pentru a spori protecția solului.

Rata medie a eroziunii este estimată la ~2,3 tone/ha/an, apropiată de media generală, sugerând că procesul erozional are o intensitate obișnuită pe unitatea de suprafață. Astfel, deși comunele cele mai afectate pierd mai mult sol, Zahoreni nu este nici complet ferită – o parte semnificativă a terenurilor agricole suferă totuși o degradare anuală vizibilă, în special pe versanți. În zonele cele mai vulnerabile, pierderile pot ajunge la ~329 tone/ha/an, ceea ce indică apariția unor șiroiri sau ravene incipiente pe alocuri, dar aceste fenomene nu sunt dominante în peisaj. Pe termen lung, chiar și aceste pierderi moderate pot diminua fertilitatea solului, dacă nu sunt gestionate.

În absența unor intervenții, aceste pierderi anuale de sol pot duce treptat la scăderea calității și grosimii stratului fertil, afectând culturile pe termen lung. Pentru a menține productivitatea agricolă și a preveni intensificarea eroziunii, sunt necesare acțiuni de conservare a solului. Fermierii și autoritățile locale pot colabora la implementarea unor măsuri precum: plantarea de iarbă sau plante perene pe intervalele dintre terenurile în pantă (pentru a rupe lungimea de pantă și a reține solul), construirea unor terase ușoare pe dealuri, adoptarea lucrărilor agricole minime (minimum tillage) care păstrează structura solului și creșterea suprafețelor împădurite sau cu arbori de protecție. Prin punerea în practică a acestor soluții, comuna Zahoreni își va putea conserva mai bine solul și va asigura sustenabilitatea exploatațiilor agricole.

Eroziunea solului - Comuna Zahoreni

0 2.000 4.000 m

Cantitatea de sol erodat, t/ha/an

 <= 2,0	 5,0 - 10,0
 2,0 - 5,0	 > 20,0

3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI

3.1. Oportunități de dezvoltare

1. **Agricultură modernă.** Fertilitatea solurilor și climatul favorabil pot susține producții ridicate, în special cu tehnologii moderne (irigații, mecanizare, soiuri performante) și practici responsabile.
2. **Turism rural și cultural.** Peisajele colinare și tradițiile locale pot fi valorificate pentru pensiuni rurale, trasee tematice și evenimente culturale, oferind noi oportunități de venit.
3. **Energie regenerabilă.** Proiecte solare și micro-eoliene pot genera venituri și independență energetică parțială.
4. **Acces la fonduri externe.** Programele europene și naționale de dezvoltare rurală pot finanța proiectele de modernizare a infrastructurii și de susținere a agriculturii durabile.

3.2. Constrângeri de dezvoltare

1. **Exodul tinerilor și îmbătrânirea populației.** Deficit de forță de muncă și competențe în agricultură și servicii, limitând inovația și dezvoltarea.
2. **Infrastructură subdezvoltată.** Drumurile, rețeaua de apă-canal și sistemul de gestionare a deșeurilor necesită investiții importante pentru a sprijini creșterea economică.
3. **Resurse financiare locale limitate.** Bugetul primăriei nu acoperă toate nevoile, impunând cofinanțări și parteneriate public-private.
4. **Practicile agricole necorespunzătoare.** Abuzul de fertilizanți chimici, monocultura și lipsa rotației culturilor pun în pericol pe termen lung sănătatea solului și a apei.

3.3. Scenarii de dezvoltare

3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă

Obiective:

- Maximizarea randamentelor agricole prin mecanizare, irigații, soiuri performante;
- Asocierea fermierilor în cooperative pentru a reduce costurile și îmbunătăți accesul la piață;
- Crearea centrelor locale de procesare și depozitare a producției (cereale, fructe, legume).

Riscuri:

- Presiune crescută asupra solului și apei;
- Investiții inițiale ridicate și necesitatea adaptării la fluctuațiile pieței agricole.

3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică

Obiective:

- Practici agricole ecologice (rotația culturilor, compost, combaterea integrată a dăunătorilor) pentru menținerea fertilității solului și protecția apei;
- Dezvoltarea turismului rural și gastronomic prin pensiuni, trasee tematice, evenimente cultural-tradiționale;
- Extinderea suprafețelor împădurite și menținerea coridoarelor ecologice pentru protecția biodiversității și stabilizarea versanților.

Riscuri:

- Necesită infrastructură turistică și promovare adecvată la nivel regional;
- Perioadă de adaptare și investiții suplimentare pentru fermierii care adoptă standardele ecologice.

3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernizată)

Obiective:

- Modernizarea infrastructurii (drumuri, rețea apă-canal, sistem de gestionare a deșeurilor) pentru a susține economia locală și a îmbunătăți serviciile publice;
- Adoptarea practicilor agricole durabile (rotația culturilor, fertilizare organică, gestionarea responsabilă a apei) pentru păstrarea fertilității solului;
- Inițiative turistice moderate și facilități de procesare agroalimentară, diversificând sursele de venit local și reducând dependența de un singur sector.

Riscuri:

- Necesitar de coordonare complexă între autorități, fermieri, investitori și ONG-uri;
- Investiții inițiale mari și efecte pe termen mediu și lung, necesitând o abordare strategică stabilă.

4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE

4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor

În urma evaluării multicriteriale a terenurilor agricole din cele 32 de comune studiate (situate în raioanele Orhei, Rezina și Șoldănești), s-au identificat diferențe semnificative în potrivirea diferitelor culturi și folosințe ale terenului. Per ansamblu, **cerealele de toamnă** (în special grâul și orzul) prezintă cea mai mare pretabilitate, având cele mai extinse suprafețe de teren clasificate drept potrivite sau foarte potrivite pentru aceste culturi. **Culturile prășitoare de primăvară** precum porumbul și floarea-soarelui au, dimpotrivă, o extindere mult mai redusă a terenurilor cu favorabilitate ridicată, fiind în general limitate de factori climatici și edafici. Conform studiilor în domeniu, **principalii factori limitativi** ai productivității agricole în această regiune sunt deficitul de precipitații în perioada de vegetație, regimul termic, panta terenului și proprietățile solului (porozitate, conținut de humus, textură etc.). Aceste constrângeri explică de ce **speciile sensibile la secetă sau la îngheț** (de exemplu, vița-

de-vie, piersicul) au un indice de pretabilitate foarte scăzut în majoritatea comunelor, în timp ce **plantele mai rezistente** (grâul, orzul, lucerna) reușesc să valorifice mai bine condițiile locale. Totodată, pe terenurile cu pantă accentuată sau soluri slab dezvoltate, **utilizările permanente** (pășuni și fânețe) reprezintă opțiunea optimă, aceste suprafețe fiind mai potrivite pentru pajiști naturale decât pentru culturi intensive. În continuare este prezentată analiza detaliată pentru fiecare comună, evidențind culturile cu pretabilitate ridicată, zonele propice și recomandările privind culturile ce ar trebui evitate.

Comuna Zahoreni are un potențial agricol modest, **grâul** fiind cultura cea mai adaptată (dar cu doar ~26,5% din suprafață potrivită). **Lucerna** (~25,8%) și **orzul** (~22,2%) indică prezența unor terenuri cu fertilitate medie unde aceste culturi pot reuși, însă nicio cultură nu atinge pragul ridicat de pretabilitate pe arii extinse. Solurile locale par a impune limitări mai severe, astfel că o bună parte din comună este aptă doar pentru **utilizări extinse: pășuni** (~7,4% suprafață optimă) și **fânețe** (~1,8%). Culturile ce necesită condiții bogate sau climat mai cald – precum **floarea-soarelui** (indice mediu ~40) sau **porumbul** (indice mediu sub 40) – nu se pretează bine; de asemenea, **vița-de-vie** este inadecvată. Prin urmare, se **omit** din recomandări **viticultura, piersicul, cartoful și porumbul** la Zahoreni, acestea având cele mai scăzute scoruri de pretabilitate. Strategia agricolă ar trebui să se concentreze pe îmbunătățirea terenurilor pentru cereale/pajiști și evitarea investițiilor în culturi sensibile.

Schema de rotație recomandată (4-5 ani)

1. Anul I – Grâu de toamnă: cultură de bază, bine adaptată condițiilor locale.
2. Anul II – Orz de toamnă: alternanță cerealieră pentru diversificare.
3. Anul III – Floarea-soarelui (unde este potrivit): cultură tehnică ce rupe ciclul cerealier.
4. Anii IV–V – Lucernă: leguminoasă perenă ce refertilizează solul și oferă furaje de calitate.

Proporții și categorii de utilizare a terenului

- Culturi principale: grâu, orz, lucernă (în proporții variabile, adaptate analizei de pretabilitate).
- Culturi secundare: soia, mazăre sau alte leguminoase pe suprafețe mici.
- Pajiști permanente: pe terenurile marginale, în special în pantă.
- Livezi/pomi: doar pe microzone favorabile (prun, cireș), dacă sunt identificate.

Principii agronomice moderne aplicate

Rotația include diversificarea culturilor, alternanța cerealelor cu leguminoase și plante tehnice, evitarea monoculturii și utilizarea pajiștilor pe terenurile sensibile. Lucerna are rol ameliorator, fixând azotul și refăcând fertilitatea solului.

Culturi nerecomandate

Se vor evita culturile cu pretabilitate foarte scăzută, precum vița-de-vie, piersicul, cartoful sau porumbul extensiv, deoarece nu oferă randamente stabile și sunt vulnerabile la condițiile pedoclimatice locale.

4.2. Măsurile propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare

Progresul general privind realizarea obiectivelor **Planului Local de Acțiuni Comuna Zahoreni, Raionul Orhei** va fi apreciat în baza următorilor indicatori:

Acțiuni	Indicator de progres	Ținta ce urmează a fi atinsă în anul 2030	Cost estimativ	Surse de finanțare
1.1. Extinderea suprafeței pădurilor	Suprafață împădurită (ha)	+122 ha	30.000 – 50.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.2. Extinderea suprafeței fâșiilor forestiere de protecție	Suprafață fâșii forestiere (ha)	+45 ha	~63.300 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.3. Plantarea și/sau conservarea vegetației riverane	Suprafață restaurată (ha)	40 ha	4.500-16.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.4. Promovarea culturilor energetice și utilizarea resurselor de biomasă forestieră reziduală	<ul style="list-style-type: none"> Cantitate biomasă utilizată (tone) Creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul final de energie 	26 ha	Dezvoltarea culturilor energetice: 20.000 - 25.000 lei pe hectar în primul an Colectarea și procesarea biomasei forestiere: 200 și 350 lei pe tonă.	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). Planul Național „Construim Moldova Europeană”, Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Moldova
1.5. Reconstrucția ecologică a pădurilor afectate de uscare și alți factori vătămători sau necorespunzătoare sub raport structural-funcțional	Suprafață reconstruită (ha)	132 ha	1.500 - 2.000 lei pe hectar	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.6. Reabilitarea fâșiilor forestiere de protecție a	Suprafață reconstruită (ha)	27 ha	22 000 – 35 000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP)

terenurilor agricole				<p>pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Proiectul GEF8 (FAO) perioada 2026-2030. ▪ Proiectul de Reziliență Rurală (PRR) – UCIP IFAD <p>Proiectul „Dezvoltarea Sectorului Forestier Comunal în Moldova” – Fondul BioCarbon</p>
1.7. Protecția pădurilor prin combaterea adecvată a dăunătorilor și bolilor (metode biologice de combatere etc.) și a pășunatului în păduri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rapoarte anuale ▪ Număr de intervenții 	264,50 ha	<p>Tratamente chimice: 1.000 la 5.000 lei/ha.</p> <p>Tratamente biologice: 1.500 și 3.000 lei/ha.</p> <p>Tratamente mecanice: 3.000–4.000 lei/ha.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.8. Monitorizarea stării de sănătate a pădurilor și a solurilor forestiere	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rapoarte anuale ▪ Numărul de studii efectuate ▪ Procentul de păduri monitorizate anual. ▪ Numărul de probe de sol și vegetație analizate 	264,50 ha	2.000 lei/ha anual	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul de granturi post-investiționale destinate managementului durabil al terenurilor este parte integrantă a Proiectului Agricultură Competitivă (MAC-P). <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.9. Prevenirea și limitarea incendiilor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Studii de caz ▪ Suprafața pădurilor protejată împotriva incendiilor (ha) 	264,50 ha	4.650 lei și 13.900 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 <p>Proiectul „EU4 Moldova Rezilientă – Stat Sigur, Comunități Puternice”</p>
1.10. Îmbunătățirea sistemului de monitorizare și observare a acțiunii factorilor biotici și abiotici destabilizatori	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Număr de sisteme implementate ▪ Procentajul de păduri monitorizate 	264,50 ha	13.500 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
2.1 Aplicarea măsurilor hidrotehnice și fito-ameliorative pe terenurile	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor afectate de ravene pe care s-au aplicat 	14 ha	165–310 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Proiectul "Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale" (TRTP) ▪ Proiectul Băncii Mondiale

agricole afectate de ravene	măsuri hidrotehnice și fito-ameliorative (ha)			"Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP) Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
2.2 Extinderea terenurilor irigate	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor irigate (ha) 	+39 ha	60.000 - 180.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Granturi oferite de UCIP IFAD
2.3 Implementarea culturilor agricole cu un consum redus de apă	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața cultivată cu culturi agricole cu consum redus de apă (ha) Reducerea consumului de apă pentru irigare (%) Numărul de ferme adoptând tehnici de irigare eficiente și culturi rezistente la secetă Eficiența utilizării apei în agricultura respectivă (litri de apă pe kg de produs) 	682 ha	71.000 - 123.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME). Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM). Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA). Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” finanțat de Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD). Proiecte internaționale și parteneriate Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
2.4 Reducerea suprafeței de terenuri degradate	<ul style="list-style-type: none"> Prevenire a și combatere a eroziunii solului, ha 	-21 ha	10.000 - 20.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Fonduri externe, Organizații internaționale și agenții de dezvoltare, Fonduri private și investiții. Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
2.5 Reducerea suprafeței terenurilor puternic erodate	<ul style="list-style-type: none"> Prevenire a și combatere a eroziunii solului, ha 	-31 ha	64,2 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP). Subvenții pentru lucrările de îmbunătățiri funciare și protecția solului de la AIPA. Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025

2.6 Conversia terenurilor arabile de pe pante (cu un anumit grad de degradare) în păduri	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de hectare de terenuri arabile de pe pante care au fost convertite în păduri 	10 ha	9.500 – 13.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat și local; AIPA, Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor. FEN, Fonduri externe
2.7 Creșterea cantității de reziduuri vegetale pe suprafața solului care îmbunătățește e agregarea și astfel reduce tendința de formare a crustei, lucrările minime ale solului și sistemul fără lucrări.	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea cantității de reziduuri vegetale aplicate pe sol pentru a îmbunătăți agregarea solului. Reducere a formării crustei pe sol. 	195 ha	7.000 - 11.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT) Programul de granturi pentru facilitarea accesului la piețele de desfacere pentru agricultori
2.8 Măsurile de management pentru reducerea pierderilor de carbon din sol	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea emisiilor de CO₂ Creșterea conținutului de materie organică Îmbunătățirea biodiversității solului 	39 ha	33.000 - 70.000 lei/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat și fonduri internaționale Programul de Finanțare a Economiei Verzi (GEFF) al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) Programul AgreeaCarbon
2.9 Măsurile de management pentru ameliorarea terenurilor sărăturate	<ul style="list-style-type: none"> Recuperarea și îmbunătățirea capacității solului afectat de sare, ha 	58 ha	12.000 - 23.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT), (UCIMPA) Subvenții pentru Lucrări de Îmbunătățiri Funciare și Protecția Solului, și Programul de Subvenționare a Investițiilor în Tehnica și Echipamentele Agricole (AIPA)
2.10 Măsurile de management pentru prevenirea degradării prin destructurare și crustificare	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața totală de teren agricol protejată împotriva eroziunii, ha 	19 ha	35.000 – 55.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)
2.11 Măsurile pentru prevenirea degradării solului prin compactare	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor afectate de compactare, ha 	10 ha	1.250 - 3.300 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), subvenții și Programul de granturi post-investiționale "Managementul Durabil al Terenurilor" (MDT).

				Proiectul "Agricultura Competitivă în Moldova" (MAC-P)
2.12 Măsuri de management pentru prevenirea și combaterea poluării solului	Suprafața terenurilor erodate reabilite, ha	975 ha	15.000 – 25.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.13 Măsuri de management pentru prevenirea și combaterea pierderii de nutrienți în sol	Suprafața terenurilor protejate de eroziune și degradare a solului, ha	975 ha	3.000 - 5.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.14 Amendarea solurilor acide și alcaline	Suprafața terenurilor ameliorate, ha	4 ha	1.300 - 3.200 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Subvențiile AIPA (Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură) Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Fondul Ecologic Național EU Neighbourhood Instrument
2.15 Proiectarea și executarea amenajărilor antierozionale pentru anii 2025-2030	Suprafața de teren protejată, ha	39 ha	70.500-161.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. MAC-P (Managementul Agriculturii și Conservarea Solului) - Banca Mondială și PNUD Programul Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027 – UE
2.16 Modificarea categoriei de folosință a terenurilor	Conduc la modificarea albedoului la nivel local și eliminarea unor gaze cu efect de seră	19 ha	21.000 - 60.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale "Managementul durabil al terenurilor", AIPA
2.17 Reabilitarea terenurilor degradate antropice (exploatare minieră, depuneri de reziduuri, poluate cu hidrocarburi, metale grele etc) și împădurire	Suprafața de teren reabilitată, ha	4 ha	17.000 - 40.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)

2.18 Amenajarea pajiștilor	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața pajiștilor amenajate, ha 	264 ha	5.000 - 12.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)</p>
3.1 Stimularea financiară privind procesul de consolidare a terenurilor mici, parcelate	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor consolidate, ha 	19 ha	6.000–15.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare, ameliorare și protecție a solului. Proiectului „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Stimularea consolidării terenurilor agricole, AIPA</p>
3.2 Promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și combaterea degradării solului și a pierderilor de nutrienți	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de fermieri care implementează tehnologii și practici durabile de gestionare a terenurilor Suprafața de teren agricol gestionată prin practici de management durabil 	975 ha	78.000 - 235.000 lei per fermier	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul Agricultura Competitivă (MAC-P). Programele Agenției pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți; Proiectul privind vânzarea-cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile; Proiectul privind transformarea digitală în agricultură; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) <p>Proiecte ale Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER: Ecosistem LEADER din Republica Moldova mai sustenabil; Asociațiile GAL pentru reziliență și securitate</p>
3.3 Implementarea măsurilor de management durabil al resurselor de sol	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de hectare unde s-au aplicat măsuri anti-eroziune, ha 	975 ha	97.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) <p>Proiectul Băncii Mondiale „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.4 Practicarea asolamentului și rotației culturilor	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea producțiilor agricole; Conservarea biodiversității; Reducerea presiunii bolilor, buruienilor și dăunătorilor 	780 ha	15.000-40.000 lei/ha/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. AIPA: Programul de granturi pentru îmbunătățirea productivității terenurilor prin management durabil al terenurilor și subvenții <p>ADMA: Programul de Asistență pentru Fermierii Neprivilegiați 2KR și PAC; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME); Programul de Dezvoltare a Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM)</p>
3.5 Executarea lucrărilor de afânare a solului pe verticală fără întoarcerea brazdei	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea conținutului de materie organică din sol; Sechestrarea carbonului; Intensificarea activității 	136 ha	1.350 - 2.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare (AIPA) Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți <p>Proiectul privind vânzarea – cumpărarea în rate a echipamentelor pentru</p>

	<ul style="list-style-type: none"> biologice a solului; Creșterea fertilității solului 			producerea energiei regenerabile
3.6 Atenuarea fenomenului de tasare / compactare prin reducerea numărului de treceri și executarea lucrărilor la umiditatea optimă	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea conținutului de materie organică din sol; Sechestrarea carbonului; Intensificarea activității biologice și fertilității solului 	4 ha	17.000 – 28.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor Subvenții pentru proiecte de prelucrare a solului (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.7 Terasarea terenurilor în pantă pentru reținerea apei pe versanți	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea umidității solului, a altor proprietăți fizico-chimice ale acestuia 	39 ha	20.000 - 30.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor Subvenții pentru îmbunătățiri funciare Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.8 Înființarea culturilor anuale de acoperire (culturi verzi)	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea degradării sub impact al condițiilor climatice; Creșterea cantității de materie organică acumulată în sol 	780 ha	3.250 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.9 Implementarea semănatului dublu	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea volumului de apă curgătoare pe suprafața terenului 	19 ha	24.000 – 43.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.10 Extinderea sistemului de agricultură conservativă	<ul style="list-style-type: none"> Perturbarea minimă a solului 	97 ha	3.600 - 6.700 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul de granturi privind îmbunătățirea productivității terenurilor printr-un management durabil al terenurilor (MAC-P) Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți Programul vânzări în rate 2KR în agricultura performantă irigată
3.11 Implementarea măsurilor privind managementul integrat al resurselor de apă	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața de teren agricol irigat (ha). Procentajul populației cu acces la 	97 ha	43.000 - 89.000 lei (pentru implementare inițială + operare pe un an)	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Proiectul „Securitatea Aprovizionării cu

	apă potabilă sigură și de calitate.			Apă și Sanitație în Moldova” este finanțat de AID și ADA.
3.12 Alegerea unei tehnologii optime de irigare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de apă; ▪ Creșterea randamentul ui de utilizare a apei de irigat ▪ Suprafața de teren irigată (ha) 	97 ha	pentru irigare prin picurare (pentru primul an): 9.500 – 18.000 lei/ha pentru irigare prin aspersiune (pentru primul an): 7.500 – 15.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD ▪ Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”
3.13 Măsurile de atenuare a eroziunii hidrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de sol prin eroziune de suprafața 	97 ha	23.000 - 44.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Proiectului Agricultura Competitivă (MAC-P) ▪ Subvenții pentru proiectele investiționale de îmbunătățire a calității solurilor Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)
3.14 Măsurile de atenuare pentru îmbunătățirea conectivității laterale și a capacității de retenție a apei în zona inundabilă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenirea inundațiilor prin preluarea undelor de viitura în luncile refăcute; ▪ Creșterea biodiversității; îmbunătățirea microclimatului 	97 ha	2.050.000 – 4.100.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Programului „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)
3.15 Construcția unor acumulări de compensare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea volumului de apă ce poate fi utilizat pentru combaterea deșertificării 	58 ha	28.000 - 45.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”
3.16 Crearea de noi zone umede	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Îmbunătățirea microclimatului ▪ Biodiversitatea ▪ Protecția împotriva inundațiilor 	58 ha	60.000 – 130.000 lei/ha anual	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”

3.17 Crearea de zone tampon în lungul râurilor/canalurilor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reținerea particulelor de sol,; ▪ Evitarea eutrofizării, ▪ Producere de biomasa 	2 ha	55.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” ▪ Proiectul „Deșeuri Solide în Republica Moldova” ▪ Proiectul UNEP/GEF: Cadrul global pentru biodiversitate Proiectul UNEP/GEF: Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova
3.18 Reabilitarea sistemelor de irigare existente și introducerea unor noi sisteme irigaționale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața totală irigată anual 	58 ha	pentru sistem de irigație prin picurare: 33.000 lei/ha pentru sistem de irigație prin aspersie: 51.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)

5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE

5.1. Obiectivele strategiei de comunicare

Strategia de comunicare are drept scop sprijinirea implementării eficiente a Planurilor Locale de Acțiuni (PLA), asigurarea transparenței procesului decizional și consolidarea implicării comunității în atingerea obiectivelor de neutralitate a degradării solurilor. Comunicarea eficientă este esențială pentru transformarea unui document strategic într-un proces viu, participativ și adaptabil, în care toți actorii – autorități publice locale, cetățeni, ONG-uri și parteneri – au un rol clar definit.

Obiectivele principale ale strategiei sunt:

- Creșterea gradului de informare a populației asupra conținutului și importanței PLA;
- Promovarea beneficiilor ecologice, economice și sociale ale măsurilor propuse în plan;
- Stimularea implicării active a cetățenilor, consilierilor locali, agenților economici și instituțiilor;
- Susținerea procesului de aprobare, finanțare și implementare printr-o imagine publică clară, coerentă și pozitivă;
- Prevenirea dezinformării și asigurarea unei înțelegeri corecte a obiectivelor și măsurilor incluse în plan.

5.2. Mesaje-cheie

Pentru a asigura coerența comunicării și ancorarea acesteia în realitățile locale, au fost formulate mesaje-cheie care reflectă valorile, prioritățile și viziunea Planului Local de Acțiuni (PLA). Acestea au rolul de a mobiliza comunitatea, de a consolida parteneriatele și de a oferi direcții clare pentru un discurs public orientat spre acțiune.

„Așa cum spune și un gospodar înțelept: Nu poți păstra ogoarele pline de râpi și alunecări – trebuie să acționezi pentru a le îmbunătăți ” - evidențiază nevoia urgentă de intervenție asupra terenurilor degradate și importanța acțiunii directe pentru conservarea productivității agricole.

„Trebuie să colectăm apa de ploaie – fiecare strop contează în fața secetei” - accentuează importanța valorificării resurselor naturale, în special în contextul precipitațiilor neregulate și a presiunii asupra surselor de apă.

„Apa va fi – dar nu cum vrem: ploi abundente, neregulate, cu efecte imprevizibile” - transmite riscul asociat schimbărilor climatice și subliniază necesitatea unor măsuri de adaptare, precum vegetație de protecție, irigații eficiente și gestionarea apelor pluviale.

„Planul Local de Acțiuni – un instrument real pentru dezvoltare durabilă” - subliniază caracterul aplicabil, concret și strategic al documentului;

„Împădurim, protejăm, dezvoltăm – împreună!” - încurajează participarea cetățenilor și actorilor locali în implementarea măsurilor de mediu;

„Agricultură modernă, mediu protejat” - pune accent pe echilibrul dintre productivitate și sustenabilitate;

„Comunitate unită, viitor prosper” - transmite ideea de solidaritate locală și implicare comună în dezvoltare;

„Comuna noastră devine mai verde, mai sigură și mai pregătită pentru viitor” - oferă o imagine pozitivă, orientată spre reziliență și adaptare climatică;

„Terenurile degradate trebuie să dispară din cadastru” - exprimă ferm angajamentul pentru reabilitarea terenurilor afectate de eroziune și pentru utilizarea eficientă a fiecărei suprafețe;

„Fiecare idee contează. Fiecare voce schimbă ceva.” - subliniază importanța dialogului deschis și a consultării permanente;

„Cu planul aprobat, atragem fonduri și construim viitorul comunei” - leagă direct strategia locală de oportunitățile de finanțare și dezvoltare concretă;

„Mai multă pădure, mai puțină secetă. Mai multă grijă, mai multă viață.” - transmite clar beneficiile ecologice ale împăduririi și conservării resurselor;

„Schimbările climatice nu sunt viitorul – sunt prezentul cu care trăim astăzi” - atrage atenția asupra urgenței intervenției și necesității unei acțiuni locale rapide și coordonate.

„Comunitatea recunoaște clar nevoile prioritare – apă și canalizare, servicii de sănătate și drumuri.” – subliniază importanța concentrării resurselor pe infrastructura de

bază, pentru îmbunătățirea calității vieții și prevenirea degradării continue a condițiilor de trai.

„Agricultura este afectată de lipsa irigațiilor și condiții climatice extreme – necesită sprijin tehnic și financiar.” – atrage atenția asupra vulnerabilității sectorului agricol și a urgenței implementării unor soluții de adaptare, pentru menținerea producției și securității alimentare.

„Problemele de mediu sunt urgente – gestionarea deșeurilor și reîmpădurirea sunt susținute de majoritatea.” – transmite necesitatea unor acțiuni imediate și coordonate pentru protejarea resurselor naturale și reducerea impactului asupra sănătății comunității.

„Turismul poate aduce beneficii economice – două treimi dintre cetățeni cred în acest potențial.” – evidențiază oportunitatea dezvoltării unor proiecte turistice care valorifică resursele culturale și naturale, generând venituri și locuri de muncă.

„Comunitatea este pregătită să se implice – peste 3/4 dintre locuitori vor să participe activ la consultări și proiecte.” – subliniază potențialul ridicat de mobilizare civică și importanța menținerii unui dialog constant cu cetățenii pentru succesul proiectelor.

„Deschidere majoră spre energie verde – peste 90% ar accesa programe pentru surse regenerabile.” – accentuează oportunitatea implementării de proiecte sustenabile pe energie regenerabilă, cu impact pe termen lung asupra costurilor și mediului.

5.3. Public-țintă

Strategia de comunicare se adresează unor categorii diverse de public, fiecare cu rol specific în procesul de elaborare, aprobare și implementare:

Autoritățile publice locale – primari, consilieri, funcționari publici: vizați în mod direct pentru asumarea și promovarea planului;

Cetățenii – locuitori ai comunei, în special tinerii și gospodarii interesați de conservarea terenurilor și a apei;

Fermierii și agenții economici – ca beneficiari direcți ai măsurilor privind irigarea, solul și reîmpădurirea;

ONG-uri și lideri comunitari – parteneri în implementarea activităților voluntare, de educație și conștientizare;

Instituții de învățământ și cadre didactice – esențiale pentru transmiterea valorilor legate de protecția mediului către generațiile tinere;

Finanțatori și donatori potențiali – cărora li se comunică caracterul strategic, realist și participativ al planului.

5.4. Canale de comunicare

Pentru a ajunge eficient la toate categoriile de public-țintă și a asigura implicarea comunității, au fost folosite canale de comunicare adaptate specificului local, punând accent pe accesibilitate, transparență și dialog direct:

- **Comunicare telefonică** – pentru contact rapid și eficient cu reprezentanții autorităților locale și alți actori relevanți;
- **E-mail și corespondență electronică** – pentru transmiterea documentelor, invitațiilor și agendelor;
- **Participare la ședințe de lucru și consultări publice** – esențiale în ambele runde de consultări:
 - **Prima rundă (martie-aprilie 2025)** – axată pe prezentarea obiectivelor PLA, identificarea problemelor prioritare și colectarea propunerilor. Reprezentanții echipei de elaborare a PLA au elaborat și aplicat un chestionar adresat comunității, pe baza căruia au fost obținute date relevante în cadrul zonei de studiu: distribuția respondenților (64% administrație publică, restul fermieri, antreprenori etc.), vechimea în comunitate (peste 80% locuiesc de mai mult de 10 ani), principalele probleme identificate (lipsa locurilor de muncă și drumurile proaste – 58,2% fiecare; apă/canalizare – 46,2%), priorități investiționale (apă/canalizare – 39,1%, sănătate – 36,8%, drumuri – 18,4%), dificultăți în agricultură (lipsa irigației, secetă, costuri ridicate), probleme de mediu (deșeuri necorespunzătoare – 66,7%, eroziune sol – 44%, poluare apă – 44%) și priorități (reîmpădurire – 76%). Totodată, s-au înregistrat opinii privind turismul (64,4% cred în potențial), implicarea comunitară (76,7% doresc să se implice mai mult) și deschiderea față de energia regenerabilă (91,5%). Discuțiile au avut loc direct în sala de ședințe a primăriei, cu participarea primarului, inginerului cadastral și a unui specialist în agricultură.

- **A doua rundă (iulie-septembrie 2025)** – dedicată prezentării variantei în lucru a PLA. Autoritățile locale au fost rugate să analizeze documentul împreună cu specialiști, consilieri și reprezentanți agricoli pentru a formula observații. Aceeași echipă, completată de un consilier local implicat activ, a evaluat fezabilitatea tehnică și economică a măsurilor.

- **Rețea informală de actori locali** – primari, ingineri cadastrali, consilieri, membri ai echipei de proiect, implicați în diseminarea informațiilor și mobilizarea comunității;
- **Transparență prin documente de lucru** – procese-verbale, planuri de acțiuni și materiale distribuite atât tipărit, cât și electronic, pentru analiză și feedback;
- **Consultări publice periodice** – întâlniri lunare sau trimestriale;
- **Platforme online și grupuri de social media** – pentru feedback rapid și actualizări privind proiectele în derulare;
- **Evenimente tematice** – festivaluri, târguri agricole, zile ecologice, care combină informarea cu implicarea comunității;
- **Parteneriate cu școli și ONG-uri locale** – pentru campanii de conștientizare privind mediul, turismul și agricultura sustenabilă.

În cadrul întâlnirilor și vizitelor de teren, s-au realizat fotografiile documentative atât din teren, cât și de la ședințe, pentru a ilustra starea actuală a zonelor vizate și implicarea participanților. Procesele-verbale au consemnat propunerile și concluziile, iar PLA în format MS Word a fost transmis primăriei pentru utilizare locală. Totodată, au fost colectate și distribuite datele de contact ale persoanelor responsabile cu finanțarea proiectelor de împădurire a proprietății private, sprijinind astfel accesul comunității la oportunități concrete de implementare.

Comunicarea a fost ușoară, fluidă și eficientă, susținută de receptivitatea autorităților locale, care s-au implicat activ de la confirmarea logistică a întâlnirilor până la participarea constantă la consultări. Atmosfera deschisă și constructivă, completată de exemple concrete din teren – zone cu risc de alunecare, sectoare cu eroziune avansată, pajiști degradate – a contribuit la fundamentarea participativă a Planului Local de Acțiuni.

5.5. Activități propuse

Pentru a asigura dezvoltarea durabilă a comunei și protejarea resurselor naturale, este esențială implicarea activă a tuturor – administrație, fermieri, tineri, elevi și comunitatea locală. Activitățile propuse urmăresc nu doar îmbunătățirea practicilor agricole și protecția mediului, ci și crearea unor oportunități economice, sociale și educaționale, care să consolideze spiritul de cooperare și identitatea locală.

Campanii de informare

Organizarea de campanii interactive și vizuale despre:

- rotația culturilor și beneficiile acesteia pentru sănătatea solului;
- protecția solului și a apei prin metode ecologice și tradiționale adaptate contextului local;
- gestionarea responsabilă a deșeurilor, inclusiv colectarea selectivă și reciclarea;
- conservarea biodiversității prin protejarea speciilor locale și menținerea echilibrului ecosistemelor.

Aceste campanii pot include panouri informative, proiecții de scurtmetraje documentare, concursuri tematice și caravane educaționale în satele comunei.

Ateliere și cursuri

- **Pentru fermieri:** sesiuni practice despre tehnologii agricole moderne, utilizarea eficientă a resurselor, marketing rural, accesarea de fonduri europene și naționale.
- **Pentru tineri:** instruire în antreprenoriat, dezvoltarea turismului local, organizarea de trasee ecoturistice, promovarea produselor tradiționale prin rețele sociale și platforme de vânzare online.

- **Pentru administrație:** cursuri de management de proiect, strategii de atragere a resurselor externe, formarea de parteneriate cu alte localități și organizații.

Crearea ONG-urilor locale

Susținerea formării de organizații neguvernamentale cu misiune clară de protecție a mediului și dezvoltare comunitară. ONG-urile pot deveni motorul acțiunilor de voluntariat, pot coordona proiecte educaționale și pot facilita accesul la finanțări nerambursabile.

Implicarea elevilor și localnicilor

Organizarea de acțiuni concrete și atractive, precum:

- plantarea de copaci, arbuști și flori pentru reînverzirea spațiilor publice;
- campanii de curățare a malurilor râurilor, pădurilor și zonelor verzi;
- stoparea eroziunii solului și a formării ravenelor prin construcția de gardulețe din nuiele, terasări și lucrări simple de stabilizare a versanților;
- crearea de „patrule verzi” formate din tineri voluntari care să monitorizeze și să raporteze problemele de mediu.

Grup de lucru local

Înființarea unui grup mixt format din reprezentanți ai primăriei, fermierilor, ONG-urilor, tinerilor și școlilor, care să supravegheze implementarea proiectelor, să identifice nevoile urgente și să caute surse de finanțare. Grupul ar putea funcționa ca un „Consiliu Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă” al comunei.

Târguri și expoziții

Organizarea periodică de evenimente tematice pentru promovarea:

- produselor locale (miere, brânzeturi, fructe, legume, conserve tradiționale);
- meșteșugurilor (țesături, obiecte din lemn, ceramică);
- oportunităților turistice (trasee de drumeție, zone naturale, gospodării agroturistice).

Aceste târguri pot include degustări, demonstrații meșteșugărești, expoziții foto și standuri interactive, atrăgând atât localnicii, cât și vizitatori din alte zone.

Perspective suplimentare

- Crearea unui **calendar anual al activităților comunitare** (Ziua Mediului, Săptămâna Verde, Ziua Recoltei).
- Organizarea de **competiții ecologice** între sate (cine colectează cele mai multe deșeuri reciclabile, cine plantează cei mai mulți copaci).
- Lansarea unui **program de „Ambasadori ai Mediului”** în rândul tinerilor, care să reprezinte comuna la evenimente județene sau naționale.
- Realizarea unui **colț verde în fiecare școală** – mini-grădini unde elevii învață despre plante și îngrijirea lor.

6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. **Comuna Zahoreni dispune de un potențial agricol și peisagistic notabil**, ce poate fi pus în valoare printr-o viziune strategică și practici sustenabile.
2. **Scenariile de dezvoltare** (agricultură intensivă, ecologică-turistică, sau mixtă) oferă soluții care pot fi adaptate la specificul local și la resursele disponibile.
3. **Modernizarea infrastructurii** (drumuri, rețea de apă-canal, gestionarea deșeurilor) și **agricultura durabilă** (rotația culturilor, fertilizare organică, reducerea pesticidelor) reprezintă baza dezvoltării economice și protecției mediului.
4. **Accesarea fondurilor externe** (europene, guvernamentale, private) și **parteneriatele public-private** pot asigura resursele financiare și cunoștințele necesare pentru implementarea proiectelor-cheie.
5. **Implicarea comunității și transparența administrativă** sunt elemente esențiale pentru succesul pe termen lung, generând acceptare locală și eficiență în aplicare.

Prin adoptarea acestui Plan Local de Acțiuni, comuna Zahoreni poate progresa către un model de dezvoltare rurală echilibrată și durabilă, în care prosperitatea economică, protecția mediului și bunăstarea socială se susțin reciproc, în avantajul tuturor locuitorilor.

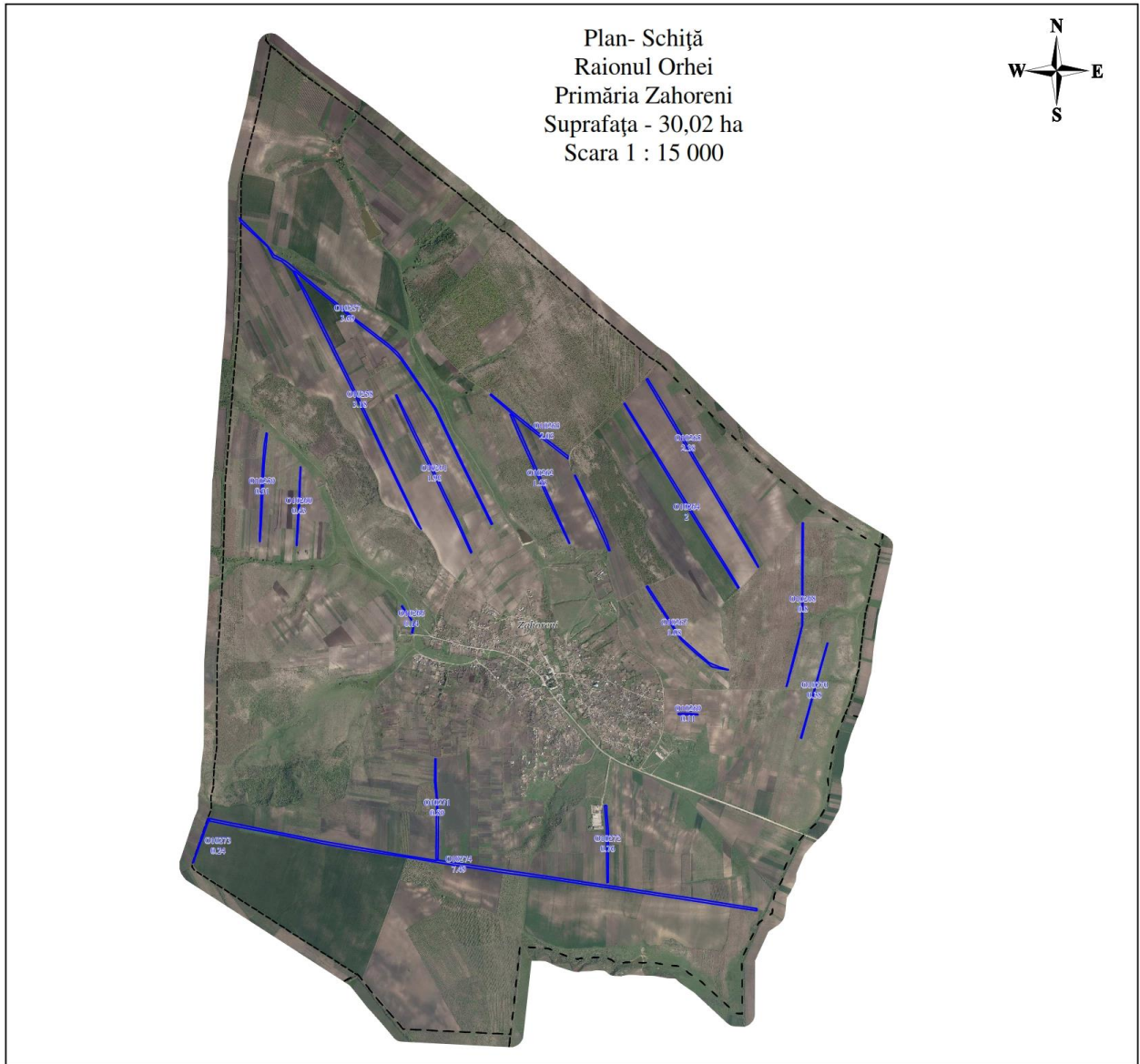
BIBLIOGRAFIE

- Documente și rapoarte oficiale ale autorităților din raionul Orhei
- Reglementări naționale și europene privind dezvoltarea rurală, agricultura și protecția mediului
- Statistici și analize ale Biroului Național de Statistică (BNS)
- Exemple de bune practici în agricultura ecologică și turism rural

ANEXE

1. **Material cartografic** – Hărți ale comunei Zahoreni (delimitare, categoriile de utilizare a terenurilor, infrastructură)
2. **Tabele cu indicatori statistici** – Evoluția populației, structura gospodăriilor, producția agricolă
3. **Cadru legislativ și reglementări** – Lista actelor normative relevante pentru dezvoltarea locală
4. **Proiecte și inițiative locale** – Modele de bune practici în agricultură, turism, protecția mediului
5. **Rezultate consultări** – Discuții, chestionare și interviuri cu locuitorii despre nevoile și prioritățile comunei

Anexa 1. Planul-schiță a PFP-urilor examinate din cadrul primăriei Zahoreni

Anexa 2. Evaluarea stării PFP-urilor, soluții tehnice propuse

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Lățime, m	Nr rînduri	Vîrsta, ani	Compoziția	SP	Grad de uscare	Gradul de infestare, %	Stare funcțională	Lucrări de reabilitare propuse	Suprafața intervenție, ha
O10272	0,76	4	2	40	10NU	NU			satisfăcătoare	Tăieri de igienă	0,22
O10273	0,24										
O10274	7,49	4	2	40	10NU	NU			satisfăcătoare	Tăieri de igienă	4,18
O10269	0,11	2	1	50	10NU	NU	U2	-	nesatisfăcătoare	Completări	0,15
O10267	1,08	5	3	10	10CD	CD	-	-	nesatisfăcătoare	Curățiri	0,58
O10268	0,8	4	2	40	8NU2DT	NU	U1	-	nesatisfăcătoare	Tăieri de igienă	1,35
O10270	0,38	2	1	10	10CD	CD	-	-	nesatisfăcătoare	Curățiri	0,82
O10263	2,03	4	2	50	10NU	NU	U2			Tăieri de igienă	1,33
O10264	2	4	2	20	5ST4PA1DT	ST	-	-	satisfăcătoare	Rărituri	0,92
O10265	2,38	4	2		4PA3PAM2ST1DT	PA			satisfăcătoare	Rărituri	2,24
O10262	1,55	4	2	50	10NU	NU	U2	-	satisfăcătoare		
O10257	3,69	4	2	40	10NU	NU			satisfăcătoare	Tăieri de igienă	2,96
O10258	3,18	2	1	35	10NU	NU	U1		satisfăcătoare		
O10261	1,96	4	2	15	4PA3PAM2ST1DT	PA			nesatisfăcătoare	Curățiri	1,06
O10266	0,14	2	1	20	10GL	GL			satisfăcătoare	Curățiri	0,06
O10259	0,91	7	4	10	5PRM2NU2SC1DT	PRN	-	-	nesatisfăcătoare	Curățiri	0,53
O10260	0,43	4	2	35	8NU2DT	NU	U1	-	nesatisfăcătoare	Tăieri de igienă	0,37
O10271	0,89	2	1	40	10NU	NU	U1	-	satisfăcătoare	Tăieri de igienă	0,7
Total	30,02										17,47

Costuri estimative pentru aplicarea soluțiilor tehnice de reabilitare a PFP

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Compoziția	Lucrări de reabilitare propuse	Suprafața intervenție, ha	Harta tehnologică, nr	Cheltuieli conform HT, pentru 1 unitate	Calculule prognozabile pentru suprafața de intervenție, (reconstrucția integrală cu plantări și completări - termen de creștere 4 ani)
O10272	0,76	10NU	Tăieri de igienă	0,76	13	2073,32	1575,72
O10273	0,24	10NU	elagaj	0,24	32	15250,86	3660,21
			Completarea golurilor	0,24	3	34042,47	8170,19
O10274	7,49	10NU	Tăieri de igienă	7,49	13	2073,32	15529,17
O10269	0,11	10NU	Completări	0,11	3	34042,47	3744,67
O10267	1,08	10CD	Curățiri	1,08	10	2838,94	3066,06
O10268	0,8	8NU2DT	Tăieri de igienă	0,8	13	2073,32	1658,66
O10270	0,38	10CD	Curățiri	0,38	10	2838,94	1078,80
O10263	2,03	10NU	Tăieri de igienă	2,03	13	2073,32	4208,84
O10264	2	5ST4PA1DT	Rărituri	2	12	6669,74	13339,48
O10265	2,38	4PA3PAM2ST1DT	Rărituri	2,38	12	6669,74	15873,98
O10262	1,55	10NU	Tăieri de igienă	1,55	13	2073,32	3213,65
O10257	3,69	10NU	Tăieri de igienă	3,69	13	2073,32	7650,55
O10258	3,18	10NU	Tăieri de igienă	3,18	13	2073,32	6593,16
O10261	1,96	4PA3PAM2ST1DT	Curățiri	1,96	10	2838,94	5564,32
O10266	0,14	10GL	Curățiri	0,14	10	2838,94	397,45
O10259	0,91	5PRM2NU2SC1DT	Curățiri	0,91	10	2838,94	2583,44
O10260	0,43	8NU2DT	Tăieri de igienă	0,43	13	2073,32	891,53
O10271	0,89	10NU	Tăieri de igienă	0,89	13	2073,32	1845,25
Total	30,02			30,26			100645,12